[2018] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 857

ਰਾਮ ਲਾਲ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2010 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 576)

03 ਅਕਤੂਬਰ, 2018

[ਆਰ. ਬਾਨੂਮਥੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਬੂਤ - ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਚਪੜਾਸੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ - ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਲਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਖਾਤਾ ਧਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਸ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ, ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ 38,500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਗਲਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਉਸੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਉਕਤ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 13(2), 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਧਾਰਾ 477-ਏ ਅਤੇ 409 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 1992-94 ਦੀ ਸੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 409, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਧਾਰਾ 409 ਅਤੇ 477-ਏ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1.1 ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ

ਜਾਵੇ। ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਵੈਇੱਛਤ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13, 14] [864-ਬੀ-ਸੀ; 865-ਈ-ਐਫ]

1.2 ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੈਂਕ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ-ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-3/ਏ) ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਅਤੇ ਇੱਕ 'ਐਮਪੀਐਸ' ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀਡਬਲਯੂ3/ਏ) ਕਿਸੇ ਧਮਕੀ, ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਨਿਰੀਖਣ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ ਕਿਸੇ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀਡਬਲਯੂ-3/ਏ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ) ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15, 16] [865- ਜੀ, ਐੱਚ; 866-ਏ- ਈ]

1.3 ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 477-ਏ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ 409 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਾਲ 1992-94 ਦੀ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 409 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17, 18] [866-ਐਫ-ਜੀ]

ਸਹਦੇਵਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 403: [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 366 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 341 [2007] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983; ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਕੱਕੜ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ (1992) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 204: [1992] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 921; ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1977) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 452: [1978] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 597 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। -

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2007] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983 ਪੈਰਾ 12 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 366 ਪੈਰਾ 13 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1992] 2 ਐਸਸੀਆਰ 921 ਪੈਰਾ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1978] 1 ਐਸਸੀਆਰ 597 ਪੈਰਾ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 576।

2000 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 710 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.12.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 577 ਅਤੇ 578 ਦੇ ਨਾਲ।

ਐਸ. ਹਰੀ ਹਰਨ, ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ, ਏਜਾਜ਼ ਮਕਬੂਲ, ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਹੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਰਨਿਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰ. ਬਾਨੂਮਥੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 22.12.2008 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 710-712 ਆਫ਼ 2000 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 477-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਨਵਰੀ 1987 ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਚਪੜਾਸੀ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਲੈਰੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟਸ ਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਖਾਤਾ ਧਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟਸ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਸ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਅਕਾਊਂਟ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੇ-ਇਨ-ਸਲਿੱਪਾਂ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਕ੍ਰੋਲ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੇਸ ਰਸੀਦ ਬੁੱਕ ਅਤੇ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜਮ੍ਹਾਕਰਤਾ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਲੇਜਰ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਲਿੱਪਾਂ ਭਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਅਲੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਸਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1994 ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 38,500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਗਲਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੇਠੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦੇਖੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 409, 468, 471, 477-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 (ਪੀਸੀ ਐਕਟ, 1988) ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਤੇਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 477-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਧਾਰਾ 409 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 468 ਅਤੇ 471 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਰਾਏ ਮਾਹਰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਚਪੜਾਸੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਚਪੜਾਸੀ/ਉਪ-ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲੈਰੀਕਲ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼/ਡਿਊਟੀ ਸ਼ੀਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼/ਡਿਊਟੀ ਸ਼ੀਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲੈਰੀਕਲ ਨੌਕਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

5. ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀਆਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਅਤੇ ਡੈਬਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬੇਈਮਾਨ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

7. ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ, ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10), ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ, ਨੇਰਵਾ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਚਪੜਾਸੀ ਸੀ, ਸਟਾਫ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੈਸ਼ ਕਲਰਕ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੈਸ਼ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਮ੍ਹਾਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਕਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇ-ਇਨ-ਸਲਿੱਪ ਜਮ੍ਹਾਕਰਤਾ ਖੁਦ ਭਰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਪੈਸੇ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਮ ਲਾਲ ਪੇ-ਇਨ-ਸਲਿੱਪ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-10 ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਜਮ੍ਹਾਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਮ ਲਾਲ ਲੇਜ਼ਰ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਸੌਂਪਦਾ ਸੀ।

8. ਚਪੜਾਸੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਿਰਫ ਦਫਤਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣਾ ਆਦਿ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੇਡਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ, ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੇਡਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦਫਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੈਸ਼ ਕਲਰਕ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਸੀ. ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚਪੜਾ ਵਰਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੇਡਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਅਤੇ ਨਰਵਾ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਐਸ. ਰਾਣਾ, ਬੀ.ਐਸ. ਗੁਲੇਰੀਆ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਇਹ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਲਦੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਏ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10), ਐਸ.ਐਸ. ਰਾਣਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-11) ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਗੁਲੇਰੀਆ) ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਫ਼ਤਰੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

9. ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3) ਯੂ.ਸੀ.ਓ. ਬੈਂਕ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਦਫ਼ਤਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਯੂ.ਸੀ.ਓ. ਬੈਂਕ, ਨਰਵਾ ਸ਼ਾਖਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਅਫ਼ਸਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 1994 ਵਿੱਚ ਯੂ.ਸੀ.ਓ. ਬੈਂਕ, ਨਰਵਾ ਸ਼ਾਖਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੇਠੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜੋ ਉਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਐਕਸ.-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3/ਏ। ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਖਾਤਾਧਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅੱਖਰ ਜਾਅਲੀ ਕੀਤੇ।

10. ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਅਤੇ ਐਚ.ਓ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 202 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ, ਐਕਸ.-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2/ਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਸ.-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2/ਏ ਦੇ ਪੰਨੇ (143) ਅਤੇ (144) 'ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਐਚ.ਓ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤਾ ਧਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਸ ਬੁੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਖਾਤਾ ਧਾਰਕ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਲੇਜ਼ਰ ਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਅਲੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਢਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈਇੱਛਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ 3 ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਸ.-ਪੀਡਬਲਯੂ-3/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ.-ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

12. ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 341 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਕੱਕੜ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1992) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 204 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ-ਪੀਡਬਲਯੂ-3/ਏ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ) ਦਾ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਨਿਹਿਤ ਹਿੱਤ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਚਪੜਾਸੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਝੂਠੀ ਉਮੀਦ ਦੁਆਰਾ ਲੁਭਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਹਿਦੇਵਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 403 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"15.1. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 1995 ਸਪੁਰਦਗੀ (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 259 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ:

"10. ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

15.4. ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 180 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"19. ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ, ਜੇਕਰ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਅਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤੱਥ ਵਾਂਗ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਵਾਂਗ, ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ:

"19. ... ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ...."

15.6. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2010) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 604 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"29. ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕਦੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਦੇਖੋ ਥਿਮਾ ਅਤੇ ਥਿਮਾ ਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ (1970) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 105, ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸ.ਸੀ. 902, ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ (2006) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 714 (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 40 ਅਤੇ 41: ਏਆਈਆਰ ਪੈਰਾ 41 ਅਤੇ 42), ਸ਼ਿਵਾ ਕਰਮ ਪਯਾਸਵਾਮੀ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2009) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 262 ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਆਜ਼ਾਦ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਮੀਨ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2008) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 449]"

14. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਕੱਕੜ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ (1992) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 204 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1977) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 452 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਉਸੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ 23.04.1994 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੈਂਕ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਐਕਸ.-ਪੀਡਬਲਯੂ-2/ਏ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਐਕਸ.-ਪੀਡਬਲਯੂ-3/ਏ) ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ 3 ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਲਾਲਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਉਸਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੇਠੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਰ.ਸੀ. ਛਾਬੜਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀਡਬਲਯੂ3/ਏ) ਕਿਸੇ ਧਮਕੀ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2/ਏ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜੋ ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਨਿਰੀਖਣ) ਐਚ.ਓ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਵੀ, ਆਰ.ਕੇ. ਸੋਨੀ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2) ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਸ.-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2/ਏ ਕਿਸੇ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ (ਉਦਾਹਰਣ-ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3/ਏ ਅਤੇ

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2/ਏ) ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਕਤ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

17. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 477-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 409 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 1992-94 ਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

18. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 477-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ 409 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 409 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।



ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ